Wat zijn de ideeën en verwachtingen van de huisarts rond een algemene check-up?

Haio: Van Landuyt Mira , U.G.
Promotor: Heytens Stefan , U.G.
Praktijkopleider: Aerts Heleen , ARIËN Femke , Bastiaens Patrick , Van De Vyver Nathalie

Context: Mentale gezondheidsproblemen komen frequent voor in de algemene populatie en vormen een belangrijke oorzaak van ziektelast wereldwijd. Ondanks de beschikbaarheid van effectieve behandelingen blijft een aanzienlijk deel van deze problemen ondergedetecteerd en onbehandeld. In de eerstelijnszorg presenteren patiënten zich bovendien vaak met lichamelijke klachten, waardoor onderliggende psychische problematiek niet altijd tijdig wordt herkend. Preventieve screening naar mentale gezondheid zou kunnen bijdragen aan een vroegere detectie en behandeling van psychische aandoeningen. De huidige literatuur toont echter uiteenlopende resultaten. Sommige studies rapporteren een verbeterde detectie van depressie en een toename in het opstarten van behandeling na screening, terwijl andere onderzoeken wijzen op een beperkt effect en mogelijke nadelen zoals overdiagnose en overbehandeling. Daarnaast bestaan er internationale verschillen in aanbevelingen rond systematische screening naar mentale gezondheid in de eerste lijn. Tegen deze achtergrond rijst de vraag hoe huisartsen zelf kijken naar het preventief screenen naar mentale gezondheid, bijvoorbeeld in het kader van een algemene check-up.

Onderzoeksvraag: Wat zijn de ideeën en verwachtingen bij artsen omtrent preventief screenen naar mentale gezondheid?

Methode: Deze studie combineert een literatuurstudie met een kwalitatief onderzoek. Voor de literatuurstudie werden meerdere databanken geraadpleegd en werden uiteindelijk 27 relevante artikels geïncludeerd. Het kwalitatieve luik bestond uit semigestructureerde interviews met 21 huisartsen werkzaam in Vlaanderen, afgenomen door zeven huisartsen in opleiding. De interviews werden opgenomen, at verbatim getranscribeerd en thematisch geanalyseerd volgens de QUAGOL-methode met behulp van het analyseprogramma MAXQDA 24.

Resultaten: Huisartsen beschouwen mentale gezondheid als een belangrijk onderdeel van algemene gezondheid, maar brengen dit zelden systematisch ter sprake tijdens een algemene check-up bij asymptomatische patiënten. Screening wordt vaak geïnterpreteerd als het laagdrempelig peilen naar het algemeen welzijn van de patiënt via open vragen over bijvoorbeeld werk, gezin of stress. Belangrijke barrières voor systematische screening zijn tijdsdruk, hoge werkbelasting, beperkte doorverwijsmogelijkheden binnen de geestelijke gezondheidszorg en onzekerheid over de wijze waarop vragen naar mentale gezondheid best worden gesteld. Daarnaast ervaren sommige artsen terughoudendheid om mentale gezondheidsproblemen spontaan aan te kaarten uit vrees patiënten te bruskeren of problematiek te openen waarvoor onvoldoende tijd of ondersteuning beschikbaar is. Tegelijkertijd zien veel huisartsen een meerwaarde in het bespreken van mentale gezondheid, onder meer om zelfinzicht bij patiënten te bevorderen en het taboe rond mentale problemen te doorbreken.

Conclusie: De resultaten suggereren dat systematische screening naar mentale gezondheid momenteel weinig ingebed is in de dagelijkse praktijk van huisartsen. Er lijkt echter wel draagvlak te zijn voor een meer laagdrempelige en geïntegreerde benadering, waarbij aandacht voor mentaal welzijn op een natuurlijke manier deel uitmaakt van het consult. Verdere ontwikkeling van praktische richtlijnen en versterking van multidisciplinaire ondersteuning binnen de eerstelijnszorg kunnen

bijdragen aan een betere integratie van mentale gezondheid binnen preventieve consultaties.